

Sygn. akt III PK 8/18

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa M. Ł.

przeciwko T. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o ryczałt za noclegi w podróżach służbowych i zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 listopada 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. akt III APa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża strony pozwanej kosztami zastępstwa procesowego powoda w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 22 czerwca 2017 r. oddalił apelację strony pozwanej T. Spółki z o.o. w G. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 28 czerwca 2016 r., którym zasądzono na rzecz powoda M. Ł. kwotę 79.894,10 zł tytułem ryczałtu za noclegi w podróżach służbowych za okres od października 2011 r. do listopada 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że pozwany pracodawca nie uregulował w aktach wewnętrznych ani w umowie o pracę kwestii wypłaty kierowcom ryczałtów za noclegi, nie zapewnił powodowi bezpłatnego noclegu poza kabiną samochodu ani nie wypłacił mu z tego tytułu żadnych kwot. Wobec tego roszczenie powoda o wypłatę ryczałtów za noclegi ma oparcie w art. 2 ust. 7 ustawy z dnia 16

kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 1 k.p., a więc w przepisach nie uznanych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 (Dz.U. z 2016 r., poz. 2206) za niezgodne z Konstytucją RP. Wynika to stąd, że po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie stosuje się co prawda art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę, co miało miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła pozwana T. Spółka z o.o. w G., zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w innym składzie, ewentualnie o uchylenie w całości również wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi w zmienionym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty (art. 398¹⁶ k.p.c.). Skarżąca wniosła także o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Skarga kasacyjna została oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 77⁵ § 1 k.p., przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że podróż służbowa może polegać na wykonywaniu uzgodnionej przez strony pracy, która ze swej istoty polega na stałym przemieszczaniu się po określonym obszarze, gdy pracownik wykonuje zobowiązanie niewykraczające poza warunki umówione przez strony, jakie przyjął na siebie, nawiązując stosunek pracy, a przebywanie w podróży jest treścią jego obowiązku służbowego, a nie środkiem do jego wykonania;

2) art. 77⁵ § 5 k.p., przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że uregulowanie w umowie kosztów podróży służbowej bez wyraźnego odniesienia się do kosztów noclegu pozwala na zastosowanie przepisów, o których mowa art. art. 77⁵ § 2 k.p.;

3) art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ k.p., przez błędną wykładnię i przyjęcie, że pracownikowi będącemu kierowcą w transporcie

międzynarodowym przysługują należności wskazane w akcie wykonawczym, do którego odsyła art. 77⁵ § 2 k.p. lub wynikające z zakładowych źródeł prawa albo umowy o pracę, podczas gdy na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie może być stosowany do kierowców w transporcie międzynarodowym w związku z czym nie przysługują im należności, o których mowa w art. 77⁵ § 2 k.p.;

4) art. 77⁵ § 2-5 k.p. w związku z § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167, dalej jako rozporządzenie z dnia 29 stycznia 2013 r.), przez błędną wykładnię i przyjęcie, że: - dla przyznania kierowcy w transporcie międzynarodowym ryczałtu z tytułu zwrotu kosztów podróży w wysokości 25% limitu określonego w § 16 ust. 1 tego rozporządzeniu wystarcza przyjęcie, że odbywał on nocleg w czasie podróży służbowej, nawet jeśli nie poniósł żadnych kosztów z tym związanych i korzystał ze specjalnie w tym celu przystosowanej kabiny pojazdu, mimo że skoro ryczałt ten odnosi się do pojęcia zwrotu kosztów noclegu, to powinien przysługiwać wyłącznie pracownikowi, który poniósł takie koszty, ale nie może udokumentować ich wysokości; - przyznanie w umowie o pracę lub regulaminie wynagradzania dodatkowego świadczenia, które obejmuje wyłącznie dietę oznacza, że kwestia zwrotu kosztów noclegu nie została uregulowana w umowie lub zakładowych źródłach prawa pracy w związku z czym do kierowcy stosuje się rozporządzenie z dnia 29 stycznia 2013 r., podczas gdy przyznanie pracownikowi samych diet oznacza, że diety stanowią łączną kwotę wszystkich należności z tytułu podróży służbowej.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła potrzebą wykładni art. 77⁵ § 1 k.p. oraz art. 77⁵ § 5 k.p. „w zakresie czy podróż służbowa może polegać na wykonywaniu uzgodnionej przez strony pracy, która ze swej istoty polega na stałym przemieszczaniu się po określonym obszarze, gdy pracownik wykonuje zobowiązanie niewykraczające poza warunki umówione przez strony, jakie przyjął na siebie, nawiązując stosunek pracy, a przebywanie w podróży jest treścią jego obowiązku służbowego, a nie środkiem do jego wykonania w

szczegółności z uwagi na rozbieżność w orzecznictwie”.

Ponadto w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, sprowadzające się do udzielenia odpowiedzi na następujące pytania:

1) czy w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 i uznaniem art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w zakresie, w jakim przyznaje kierowcy zatrudnionemu w transporcie międzynarodowym zwrot kosztów noclegu w zagranicznej podróży służbowej, za niezgodny z Konstytucją, należy przyjąć zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08 (OSNP 2009 nr 13-14, poz. 166), podjętą w czasie przed wprowadzeniem powyższej regulacji, że kierowca wykonujący transport międzynarodowy nie jest w podróży służbowej, a w konsekwencji nie przysługuje mu prawo do zwrotu kosztów za nocleg?,

2) czy dla przyznania kierowcy w przewozie międzynarodowym prawa do ryczału z tytułu zwrotu kosztów za nocleg w wysokości 25% limitu wskazanego w rozporządzeniu z dnia 29 stycznia 2013 r. konieczne jest wykazanie, że pracownik ten faktycznie poniósł koszty noclegu, ale nie jest w stanie wykazać ich wysokości, czy ryczałt ten przysługuje nawet wówczas, gdy jest wiadome, iż nie poniósł on żadnych kosztów, a nocleg odbywał w specjalnie do tego przystosowanej kabinie pojazdu?,

3) czy na gruncie art. 77⁵ k.p. dopuszczalne jest uregulowanie w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę uprawnień pracownika będącego kierowcą w przewozie międzynarodowym w taki sposób, że należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową obejmują wyłącznie dietę, z wyłączeniem zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienie prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd

Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Chodzi więc o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Innymi słowy istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie

występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów zachodzi wtedy, gdy niejednolita wykładnia wskazanego przez skarżącego przepisu wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 201952 i z dnia 5 kwietnia 2016 r., II UK 229/14, niepublikowane). Zatem rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126, z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575).

Przedstawiona w skardze kasacyjnej potrzeba wykładni art. 77⁵ § 1 k.p. i art. 77⁵ § 5 k.p. w kontekście możliwości uznania za podróż służbową pracy polegającej na stałym przemieszczaniu się po określonym obszarze jest pozorna, ponieważ w rzeczywistości treść powołanego przepisu nie budzi wątpliwości w przedstawionym zakresie, zaś odkodowanie definicji podróży służbowej jest

możliwe za pomocą obowiązujących reguł wykładni. Definicję tę obecnie zawiera art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców, stanowiąc, że podróżą służbową kierowcy jest każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza siedzibę pracodawcy lub b) wyjazdu poza siedzibę pracodawcy, w celu wykonania przewozu drogowego. W ten sposób ustawodawca dokonał istotnej ingerencji w treść stosunku pracy, którego ukształtowanie, co do zasady, pozostawia się uzgodnieniom stron. Wprowadzenie tej definicji niweluje skutki uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08. W obecnym stanie prawnym nie ma więc wątpliwości, co do definicji podróży służbowej kierowcy. W okolicznościach faktycznych sprawy nie pozostaje sporne, że powód przebywał w podróżach służbowych, gdyż na polecenie pracodawcy wykonywał zadania związane z transportem, powodujące konieczność wyjazdu poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2008 r., I PK 208/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 134).

Natomiast wszystkie sformułowane w zagadnieniach prawnych kwestie zostały już rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy. I tak odnosząc się do pierwszego zagadnienia należy wskazać, że Sąd Najwyższy wielokrotnie dokonywał oceny skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, w kontekście podstaw prawnych rozliczania świadczeń przysługujących kierowcom w transporcie międzynarodowym z tytułu podróży służbowych wyrażając pogląd, że po wyroku K 11/15, nie stosuje się art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale stosuje się ogólne przepisy o podróżach służbowych, tj. art. 77⁵ k.p. oraz wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. przepisy wykonawcze, w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę (zob. wyroki z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, OSP 2017 nr 11, poz. 116; z dnia 9 marca 2017 r., I PK 309/15, LEX nr 2273875; z dnia 8 marca 2017 r., II PK 409/15, LEX nr 2306366 i PK 410/15, LEX nr 2306367; z dnia 17 maja 2017 r., II PK 106/16, LEX nr 2306361; z dnia 26 lipca 2017 r., I PK 251/16, LEX nr 2375937; z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 249/16, LEX nr 2440465; z dnia 24 stycznia 2018 r., I PK 210/16, LEX nr 2483349 czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca

2018 r., I PK 118/17, LEX nr 2525396). Po wyeliminowaniu art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców z porządku prawnego podstawy prawnej do ustalenia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej można poszukiwać z jednej strony przez art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 k.p., z drugiej strony przez odpowiednie stosowanie art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców, zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy Kodeksu pracy.

Drugie zagadnienie sprowadza się w istocie do pytania o charakter ryczałtu za nocleg, przy czym skarżąca sugeruje, że nieponiesienie przez kierowcę kosztów noclegu w związku z nocowaniem w specjalnie przystosowanej do tego kabinie pojazdu wyklucza jego uprawnienie do żądania wypłat ryczałtu za nocleg w wysokości 25% limitu przewidzianego w rozporządzeniu z dnia 29 stycznia 2013 r. Kwestia ta również była przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164) oraz w uchwale z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14 (OSNP 2015 nr 4, poz. 47), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, zgodnie z którym zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie pozbawia kierowcy roszczenia o zwrot kosztów noclegu. Pogląd ten jest nadal aktualny i przyjmowany również w najnowszych orzeczeniach wydanych już po ogłoszeniu i opublikowaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15 (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2018 r., III PK 158/16, LEX nr 2450254). Oznacza to, że kierowcy, który nocuje w kabinie samochodu ciężarowego, przysługuje co do zasady zwrot kosztów noclegu, na ogół w postaci ryczałtu w odpowiedniej wysokości, dostosowanej do niedogodności związanych z nocowaniem w warunkach odbiegających od warunków hotelowych. Według judykatury występujący w art. 77⁵ § 3 k.p. zwrot „na pokrycie kosztów podróży” nie powinien być interpretowany tylko jako zwrot udokumentowanych kosztów podróży. Odnosząc się *stricte* do charakteru ryczałtu za nocleg Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, (OSP 2017 nr 11, poz. 116), podkreślił, że wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. przepisy wykonawcze opierają się na zasadzie zwrotu kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w

wysokości limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25% limitu. W judykaturze wyrażono też stanowisko, że istota ryczałtu, jako świadczenia kompensacyjnego, przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu, polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia oderwane jest od rzeczywistego poniesienia kosztów (bo się ich nie dokumentuje) i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 i wskazane tam orzeczenia). Literalnie rzecz ujmując, ryczałt przysługuje w razie nieprzedłożenia rachunku, czyli taka sytuacja jest kwalifikowana jako koszt nieudokumentowany, który nie znajduje pokrycia w fakturze VAT, czy też paragonie fiskalnym. Idąc dalej, taki nieudokumentowany koszt noclegu obejmuje nie tylko udostępnienie miejsca do spania, lecz także dostępu do pomieszczeń sanitarnych, zakupu i prania pościeli etc. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2014 r., II PK 36/14, LEX nr 1567473).

Odpowiedź na trzecie zagadnienie, dotyczące dopuszczalności uregulowania w przepisach płacowych pracodawcy (w umowie o pracę) pracownikowi- kierowcy wyłącznie diet, bez kosztów przejazdów, noclegu i innych wydatków także została już udzielona przez Sąd Najwyższy. W powołanym wyżej wyroku z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że art. 77⁵ k.p. w § 3 ustanawia normatywną podstawę do uregulowania danej kwestii w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest zobowiązany do ustalenia regulaminu pracy. Art. 77⁵ § 5 k.p. przewiduje, że gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. Zwrot „nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3” wskazuje na sytuację, w której zakładowe źródła prawa pracy nie regulują należności z tytułu podróży służbowej. Brak regulacji należy dekodować rodzajowo, tzn. jeżeli

pracodawca ureguje kwestię diet, a pomija inne koszty podróży, to oznacza, że u pracodawcy nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. Występujący w tym przepisie zwrot „na pokrycie kosztów podróży” nie powinien być interpretowany tylko jako zwrot udokumentowanych kosztów podróży. Przede wszystkim odesłanie do przepisów rozporządzenia pozwala dostrzec, że na zwrot kosztów podróży składają się: diety, zwrot kosztów przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb (§ 2 rozporządzenia). Stąd użyte przez ustawodawcę w art. 77⁵ § 3 k.p. sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), jakich rekompensaty może oczekiwać pracownik.

Warto w tym miejscu także nadmienić, że w skardze kasacyjnej brak jest zarzutów naruszenia zaskarżonym wyrokiem prawa procesowego, co powoduje, że Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Z ustaleń tych wynika, że przyznawana przez skarżącą powodowi dieta nie obejmowała swoim zakresem ryczałtów za noclegi. W regulaminie wynagradzania wprowadzonym od 2008 r. zawarto regulacje dotyczące zasad określania diet z tytułu podróży służbowych. Nie zawarto żadnych regulacji wskazujących, że wypłacana pracownikom dieta będzie obejmowała również inne przysługujące należności z tytułu podróży służbowych. Informacji takich nie udzielono także powodowi ustnie. Sąd Apelacyjny zwrócił również uwagę, że skarżąca prezentowała pogląd, że wobec zapewnienia powodowi noclegu w kabinie nie była zobowiązana do wypłaty powodowi ryczałtu za nocleg. W wyroku z dnia 6 listopada 2018 r., I PK 145/17 (niepublikowanym) Sąd Najwyższy stwierdził, że postanowienie w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, że pracownikowi (kierowcy) nie przysługuje ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu, oznacza brak regulacji kwestii kosztów noclegu pracownika w podróży służbowej, zaś sam nocleg w kabinie pojazdu, nawet o podwyższonym standardzie, nie niweczy zasadności żądania zasądzenia ryczałtów w związku z podróżą służbową.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi, wobec czego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c.